

DRAGA BOJOVIĆ

TUMAČENJA I PERSPEKTIVE SEMANTIZACIJE FRAZEOLŠKIH JEDINICA U DIJALEKATSKOM RJEČNIKU (SA POSEBNIM OSVRTOM NA SAZNAJNA U RUSISTICI)

COBISS: 1.02

Razlage in perspektive frazeoloških enot v narečnem slovarju (s posebnim pogledom na spoznanja v rusistiki)

Delo govori o opisovanju pomenov narečnih frazeoloških enot v slovarju.

Ključne besede: frazeološka enota, narečna frazeologija, pomen frazeološke enote, opis pomenov frazeološke enote

Interpretations of and perspectives on semantization of phraseological units in a dialect dictionary (with special regard to findings in Russian studies)

This paper discusses how the meanings of dialect phraseological units are described in a dictionary.

Keywords: phraseological unit, dialect phraseology, phraseological unit meaning, description of phraseological unit meanings

- 0 O opštim gramatičkim karakteristikama dijalekatske frazeologije, o leksičko-gramatičkim tipovima i o prelaznim frazeološkim jedinicama govorili smo u prethodnim radovima (Bojović 2011a: 371–379; 2011b: 315–322; 2012: 157–162).
- 1 Opštepoznato je da je teško formulirati *značenje* frazeoloških jedinica u jednojezičnim rječnicima, da »to odavno predstavlja njihovo najslabije mjesto, i odavno se vode polemike o najboljim metodama određivanja značenja« (Ščerba 1958: 69). Prema tome »najozbiljniji korak u unutrašnjoj parametrizaciji frazeoloških jedinica jeste formulacija značenja« (Borisova i dr. 1987: 11). A. A. Čepurjenko dotiče se problema opisa značenja frazeoloških jedinica, ukazuje da se ona odnose na brojna važna i neriješena pitanja u frazeologiji do dan danas i da se vrlo jasno postavlja pitanje kako opisati značenje određenog frazeologizma i koje faktore pri tom treba uzeti u obzir (Čepurjenko 2001: 37).

I. G. Nosjenko, analizirajući različite interpretacije plana sadržaja frazeoloških jedinica, procjenjuje u kojoj se punoći on eksplicira, da li se pri tom gubi suštinska informacija za pravilno poimanje frazeološke jedinice, prema kakvim parametrima se vrši opis, i izdvaja *denotativne*, *načinske*, *emotivne* i *stilističke parametre* i parametre zasnovane na *ocjeni makrokomponente* značenja frazeologiz-

ma. Pri tome Nosjenko primjećuje da se *imenski*, *atributivni*, *glagolski* i *priloški* deskriptivni obrti pojavljuju kao osnovno sredstvo opisa frazeologizma, i izdvaja druge tipove opisa frazeoloških jedinica:¹

- [a] *analitički* opis – direktno otkrivanje logičko-predmetnoga (denotativnog) značenja frazeologizma putem tekstovne eksplikacije odgovarajućih semantičkih obilježja:
 - *pljunuti otac* ‘dijete koje potpuno liči na oca’;
 - *ćer dotle* ‘ne može mimo toga’;
- [b] *paradigmatički* opis – izjednačavanje frazeologizma i njegovog korelata od jedne riječi:
 - *otegnuti papke* ‘umrijeti’, *o(t)kinuti nos* ‘osramotiti’;
- [c] *relativni* opis – ukazivanje na klasu predmeta, u odnosu na koji frazeologizam koji se tumači ispunjava funkciju konotativno zasićene i ekspresivno jarke druge nominacije:
 - *kalijeg/kalijež i obličje* ‘čudo, velika izopačenost’;
 - *Bog (i) vesak* ‘nemogućnost, blokada u (pri)sjećanju’;
- [d] *performativno-klasifikaciono* tumačenje – opšte ukazivanje na tip performativnih iskazivanja kojemu pripada frazeologizam koji se tumači (Nosjenko 1990: 170–173):
 - *oladijo ti se pos(t)* ‘blaga kletva povodom nečega’;
 - *s’edi, usio se* ‘opomena zbog neposlušnosti’.

Ocjenjujući karakter međusobnog odnosa makrokomponenata značenja frazeoloških jedinica u svakom od tih slučajeva, Nosjenko izvodi zaključak da »višeobraznost tipova opisa značenja frazeologizama, koji se razlikuju po načinu i po efektima definicije značenja, dovodi do neusaglašenosti i nehomogenosti opisa ukupnog frazeološkog materijala. Sljedstveno tome javlja se neophodnost sistemskog, konceptualnog i iscrpnog opisa inventara tipova tumačenja frazeologizma u frazeološkim rječnicima« (Nosjenko 1990: 176).

Vidno je da se najozbiljniji prigovor može dati trećem tipu opisa (»relativnom« opisu) (Koboljeva 2007: 160). U vezi s njim A. M. Meljerovič piše: »Često se daju semantička određenja frazeoloških jedinica, koja sadrže samo opšte ukazivanje na

1 Srbištička frazeološka literatura oskudijeva frazeološkim rječnicima i književnog jezika, i narodnih govora, a shodno tome i teorijsko-metodološkim pogledima na probleme leksikografske obrade. Teorija frazeologije i frazeografije najrazrađenija je u rusistici. Za nas je posebno interesantna dijalekatska frazeologija. Riječ je o bliskosrodnim jezicima – srpskom i ruskom, pa se lako mogu naći sintaksički i semantički ekvivalentni obrti. Koristimo uglavnom korpus koji smo zabilježili u govorima Crne Gore, a oni su, nesumnjivo je i osobina ostalih područja srpskoga jezika (uz neizostavno variranje u akcentu, oblicima ...), kao što mogu biti i osobina srpskog književnog jezika. – Cjelovitiji pogled na problematiku opisa značenja i metodu navođenja frazeoloških jedinica uključio bi frazeologiju i frazeografiju ostalih, prevashodno slovenskih jezika, u kojima su one dostigle zavidan nivo razvoja (hrvatski, npr.). Rezultati tih istraživanja, kao i komparativna analiza, biće predstavljeni drugom prilikom, a ovdje izostaju zbog obimnosti rada.

njihovu predmetnu-pojmovnu korelaciju, neadekvatno određenim frazeološkim jedinicama po gramatičkoj strukturi.« Dalje, Meljerovič smatra umjesnim da se zamijeni predstavljanje u nekim rječnicima ruskih govora »jednobraznog tipa opisa dijalekatskih frazeoloških jedinica, koje pripadaju različitim leksičko-gramatičkim tipovima«, pa predlaže »semantičke ekvivalente određenih frazeologizama, analogne u kategorijalno-gramatičkom odnosu i sintaksičkoj strukturi« (Meljerovič 1982: 70–71), npr.:

- *ko zadnja šešina* ‘o blentavom čovjeku’ → ‘blentav čovjek’;
- *udario u tri lika* ‘o pomahnitalom čovjeku’ → ‘ne zna šta radi’.

- 2 Predlog transformacije objašnjenja u dijalekatskom rečniku imaju i drugi istraživači ruske frazeologije: »Definicija u rečniku treba da bude zasnovana na gramatičkom značenju (sintaksičkoj ulozi) frazeološke jedinice. Definicija zamjenjuje frazeologizam u tekstu bez njegove sintaksičke i semantičke transformacije.« (Lebedjeva 1999: 94)

Prema mišljenju A. I. Molotkova značenje frazeoloških jedinica najjasnije se otkriva pri leksikografskom opisu, kada različiti tipovi rječničkog opisa pomažu da se uporede ili razgraniče frazeologizmi na semantičkom planu (Molotkov 1994: 11). Frazeološkim jedinicama koje se odnose na razne leksičko-gramatičke tipove, treba da bude svojstven različit tip opisa, što je odraženo u Frazeološkom rječniku ruskog književnog jezika (Fjedorov 1997) za *imenske* frazeologizme koristi se *imenski* obrt, za glagolske *glagolski*, itd., kao i u Frazeološkom rječniku hrvatskoga ili srpskog jezika (Matešić 1982). U Malom srpskom frazeološkom rečniku nemamo ilustraciju na primjerima (Otašević 2007). Saglasnost tipa definicije leksičko-gramatičkom tipu A. A. Čepurjenko ocjenjuje kao realizaciju semantičko-gramatičkog principa, i zaključuje: »Uzimanje u obzir gramatičke prirode frazeološke jedinice, po našem mišljenju, predstavlja moćnu stranu ovog principa« (Čepurjenko 2001: 41). Takvo mišljenje podržava A. M. Meljerovič, ističući da pri opisu dijalekatske frazeološke jedinice treba uzeti u obzir njeno kategorijalno značenje i osobenosti gramatičke strukture: »Kvalitet izbora semantičkog određenja frazeološke jedinice, riječi ili sintagme, analogno njoj (u najvećem stepenu izomorfno) prema gramatičkoj strukturi, dozvoljava da se s maksimalnom punoćom eksplicira struktura značenja određene frazeološke jedinice« (Meljerovič 1982: 70). O postojanju opštepriznatoga leksikografskog pravila, da definicija odgovara kategorijalnom značenju jezičke jedinice piše i V. N. Grišanova (2005: 408).

- 3 U dijalekatskim rječnicima² mogućna ujednačenost u leksikografskom opisu frazeoloških jedinica izostaje, što se očituje u sljedećem:

2 Primjere smo uzeli iz rječnika leksike: Uskočkog rečnika (= UR = Stanić 1990), Rječnika govora Zete (= RGZ = Bašanović-Čečović 2010) i Rječnika govora okoline Mojkovca (= RGOM = Ristić 2010). U njima su u vezi s nekim leksema zabilježene frazeološke jedinice, a primjeri frazeoloških jedinica dati su pod odrednicom *izraz* i, što je i prirodno za ovu vrstu rječnika, prisutno je i opisivanje značenja kroz tzv. indiferentne obrte.

- [a] Kroz gramatički *indiferentan* obrt s predlogom *o* ili *za* opisuju se frazeološke jedinice raznih leksičko-gramatičkih karakteristika:
- *podnijeti ofišćiju* ‘o onome ko najviše podnese’;
 - *obisko bi greben o prknu* ‘o djevojci, zamuzatila je, odrasla’: *Obisko bi joj greben o prknu* (UR);
 - *ko Milutinova đeca* ‘o đeci koja su dobra kao Milutinova’;
 - *ka da si bes glave* ‘za onoga koji nepromišljeno postupa’ (RGZ);
 - *na vr glave* ‘za nekoga ko se baš prehladio’ (RGZ);
 - *(j)edna glava sto jezika* ‘za osobu koja u bijesu izgovori puno uvredljivih riječi, goropadna osoba’ (RGZ).³

Osim toga, ako se frazeologizmi sa gramatički indiferentnim opisom ne predstave minimalnim kontekstom upotrebe, korisnik rječnika je u nedoumici o tome kako se u živoj riječi upotrebljava i u kakve odnose sa riječima stupaju navedene frazeološke jedinice. Tako, npr. stvari stoje s frazeologizmima koji, po formi, potencijalnim slaganjem i sintaksičkom funkcijom odgovaraju i adjektivnom i adverbijalnom leksičko-gramatičkom tipu, npr.: *ko (j)edna i po(j)edna* ‘o ženskom stvorenju rijetkih kvaliteta’.

Takvom definicijom, gramatički indiferentnom i bez ilustracije nije moguće »usaglasiti izučavanje strukturno-tipološkog jedinstva frazeološkog obrta s određivanjem načina njihove sintaksičke funkcije« (Vinogradov 1969). Ona zatamnjuje gramatičku suštinu frazeološke jedinice i ne sadrži nikakvu informaciju o njoj, jer ne odgovara zahtjevu: »Kako bi se izrazila pravila upotrebe frazeološke jedinice u govoru (tj. njena živa upotreba) potrebno je opisati sa stanovišta mogućnosti realizacije u rečeničnom kontekstu« (Borisova i dr. 1987: 14).

- [b] Gramatički nepodudarne mogu biti definicije, npr. kod:
- [b1] varijanata u osnovi istog frazeologizma:
- *pričati Markove konake* ‘kaže se za osobu koja priča dosadne priče’;
 - *pričati pričinu priču* ‘pričati jedno te isto, ponavljati’;
- [b2] mnogoznačnih frazeologizama:
- *ni pet, ni šes* ‘preduzeti nešto odmah’, ‘prebrza reakcija’,
- [b3] frazeologizama za koje bi se moglo reći da su sinonimi:
- *pijan/pljan ko maca* ‘teško pijan čovjek’;
 - *pijan/pljan ko metla* ‘o velikom stepenu pijanstva’.

3 U Rječniku govora okoline Mojkovca ista frazeološka jedinica opisana je glagolskim obrtom: *zasuti grdnjama i psovka, verbalno oštro napasti i izvrijedati*. Mi smo zabilježili frazeološku jedinicu koja se javlja u govorima Crne Gore, od sjevera do juga: *jedna glava, (h) iljadu jezika*.

- [c] U opisu jedne frazeološke jedinice moguće je miješanje tipova definicija, svojstveno frazeologizmima različitih leksičko-gramatičkih tipova, npr. adjektivnog i adverbijalnog tipa:
- *kao da mu je šilo u prknu/prkno* ‘nemirno ponašanje’, ‘nemirno se ponašati’.
- [d] Jedna ista frazeološka jedinica može biti kategorijalno (i varijantno) različito zabilježena i u rječnicima istoga tipa:⁴
- *okinuta glava* ‘za onoga koji baš liči na nekoga, isti’: ... *ja i dalje velim da (j)e tajova okinuta glava* (RGZ);
 - *glavu otkinut(i)* ‘veoma ličiti na nekog likom, osobinama, biti veoma sličan nekom’: *Sve ujčevini liči, onom najmlađem ujaku glavu otkinuo* (RGOM);
 - *skinuti glavu* **1.** ‘potpuno ličiti na nekoga, izgledati potpuno kao neko drugi’: *Skinuo ujaku glavu*; **2.** ‘pogubiti nekoga’ (UR).
- [e] Bilježi se samo jedno tumačenje frazeološke jedinice gdje su zapisana i druga tumačenja:
- *u njegovu glavu* ‘neka to bude sva šteta’: *Ja nijesam gl’edala namjerno da ga slomim – u njegovu glavu* (RGZ);
 - *u njegovu glavu* ‘kaže se kada se napravi neka šteta, razbije nešto: nije bitno, ne mari’: *U njenu glavu, biće čaša dosta* (RGOM);⁵
 - kletva: *na njegovu glavu* ‘neka se nesreća završi na tome, neka ne bude više nesreće, to zlo bilo i više ne bilo’ (UR).⁶
- [f] Opis frazeološke jedinice jednog leksičko-gramatičkog tipa može da se formira po principu *isto što* i tumačenje drugog leksičko-gramatičkog tipa:
- *glavu o(t)kinuti/o(t)kinuta glava, čer dotle/mimo to ne može.*
- [g] Tumačenja frazeoloških jedinica sa akcentom na pojedinim komponentama:
- [g1] »suvišak« tumačenja, koji se ogleda u tome što se u definiciju, u ulozu obaveznog elementa značenja frazeološke jedinice, uključuje riječ iz njenog stalnog leksičkog okruženja:
- *osto ko ispod rešeta* ‘koji je jedva ostao’;

4 Ovo može biti stvar leksikografskog odabira, uslovljenog zapisom, pa i neka opšteprisutna značenja mogu izostati. Tako, u RZ i RGOM izostaje tumačenje ‘pogubiti nekoga’, prisutno u Uskočkom rečniku.

5 Na ovom području zabilježili smo i značenje frazeologizma *u njegovu glavu* koje je u vezi s nestankom, ili crkavanjem životinja, dok se frazeologizam *na njegovu glavu* odnosi na ljudska stvorenja. S obzirom na prirodu RGOM ne možemo očekivati da u njemu nademo sve varijante i značenja frazeoloških jedinica.

6 U njemu nalazimo veliko bogatstvo izraza s komponentom *glava*, ali nema izraza *u njegovu glavu*.

- [g2] »manjak« tumačenja kada se opisuje samo komponenta koja pripada »dijalekatskoj« jedinici, a ne jedinica, tj. konstrukcija:
- *popišljaj (h)oda* ‘blizu’;
- [g3] tumačenje frazeologizama koje čine bezlične rečenice opštom nominacijom:
- *sve u šesn(a)es* ‘veselje’.

4 Kao što se vidi iz našeg pregleda, za primjenu jedinstvenog načina opisa govora i frazeoloških jedinica istog tipa ima još mnogo posla, čak i u dijalekatskoj frazeologiji koja je daleko ispred frazeologije srpskog jezika. Nama je potrebno uraditi rječnike, ali istovremeno razrađivati i teoriju njihove izrade. Pri opisu frazeoloških jedinica istog tipa, kako smo vidjeli, mogu se koristiti ili različite definicije, ili gramatički indiferentne. I u jednom, i u drugom slučaju nivelišu se individualne osobenosti značenja frazeološke jedinice što dovodi do iskrivljene predstave o njenim gramatičkim svojstvima. Da bi se trebalo pridržavati ujednačenosti u leksikografskoj obradi ukazivali su A. V. Kunjin (»... ujednačena obrada frazeologizama u rječniku potpuno je poželjna.« – Kunjin 1977: 178) i A. M. Babkin (»Leksikografska samovolja, promašaji i greške sastavljača rječnika mogu se kontrolisati isključivo citatima. Ali za to su potrebni stručni komentari s kontekstualnim isječcima, a ne mehaničko gomilanje po pravilu: brojem veće – kvalitetom manje.« – Babkin 1976: 29). Vezu između značenja jezičke jedinice s njenom gramatičkom karakteristikom koja odgovara frazeološkom materijalu zapazio je V. V. Vinogradov, ukazujući na postojanje zakonomjernih odnosa »između semantike frazeološkog obrta i njegove sintaksičke funkcije, između semantičkih varijanata frazeologizma i dinamičkim mogućnostima njegove sinaksičke primjene« (Vinogradov 1969: 10).

Tumačenje preko obrta s predlogom *o i za* obezličava frazeološku jedinicu i ona gubi »značenjsku snagu« (Nosjenko 1990: 169) jer postoji miješanje u jednom rječničkom opisu frazeologizama različitih leksičko-gramatičkih tipova: ti frazeologizmi razlikuju se međusobno po načinu slaganja, upotrebljavaju se u različitim gramatičkim funkcijama i kao elementi različitih sintaksičkih modela.

Na taj način, prigod pravom tumačenju je činjenica da »od jasnosti i pravilnosti opisivanja značenja zavisi [...] poistovjećivanje datog obrta s nekom klasom obrta« (Kotelova 1977: 40), a i uz njega ide tumačenje »da složenosti proističu prije svega pri određivanju značenja dijalekatske frazeološke jedinice i njoj odgovarajućeg opštekategorijskog značenja, iz čega proizilaze teškoće formulisanja definicije« (Grišanova 2005: 407). U potpunosti se značenje frazeologizma realizuje u realnoj govornoj upotrebi, u slaganju sa riječima: »Okruženje pomaže da se razgraniče značenja frazeologizama (prema okruženju frazeologizam se nalazi ne samo u semantičkoj, nego i gramatičkoj vezi). Leksičko

značenje uvijek je u vezi sa gramatičkom karakteristikom samog frazeologizma i postojanjem kod njega određenih gramatičkih kategorija, što uslovljava ograničenja njegovih mogućnosti slaganja: leksičko značenje frazeologizma prema okruženju može se odrediti uzimajući u obzir s kakvim riječima se može slagati frazeologizam, i kako se slaže s njima« (Bogdanova 1981: 134–135).

- 5 Možemo zaključiti da za opisivanje značenja dijalekatskih frazeoloških jedinica treba podsjetiti na činjenicu da je dijalekatska frazeologija kategorijalno istog tipa sa frazeologijom književnog jezika; u suštini radi se o »istoj« frazeološkoj jedinici što se dokazuje poklapanjem opštih gramatičkih karakteristika i parametara (Kobeljeva 2007).

Naravno, dijalekatski frazeologizam ima i svoje osobenosti, uslovljene sferom upotrebe, a u vezi je sa:

- [a] obimom frazeoloških jedinica u okviru određenih semantičko-tematskih grupa,
- [b] manjom ili većom produktivnošću određenih kategorija (npr. kategorije roda).

- 5.1 Izučavanje frazeologije narodnih govora, tj. dijalekata treba da se odvija u koordinaciji sa izučavanjem frazeologije književnog jezika. Korišćenje rezultata može doprinijeti boljem izučavanju frazeološkog sastava dijalekata što, na svoj način, može da posluži dubljem poimanju suštine same frazeološke jedinice i njenoj upotrebi u jeziku. Leksikografskom predstavljanju frazeoloških jedinica trebalo bi da prethodi:

- [a] tačno markiranje svake jedinice sa stanovišta pripadnosti leksičko-gramatičkom tipu;
- [b] izbor tipa definicije u skladu sa leksičko-gramatičkom karakteristikom;
- [c] ukazivanje na obavezno slaganje s određenom klasom riječi;
- [d] ukazivanje na ograničeno leksičko i slaganje u cjelosti dozvoljava da se utvrdi komponentni sastav frazeologizama i razdijeli od ostalih riječi;
- [e] ukazivanje na osobenosti gramatičkih kategorija svojstvenih odgovarajućem leksičko-gramatičkom tipu.

SKRAĆENICE IZVORA

RGOM = *Rječnik govora okoline Mojkovca* = Ristić 2010

RGZ = *Rječnik govora Zete* = Bašanović-Čečović 2010

UR = *Uskočki rečnik* = Stanić 1990–1991

IZVORI I LITERATURA

- Babkin 1977** = А. М. Бабкин, Слово в контексте и в слове, и: *Современная русская лексикография* 1976, Ленинград: Наука, 1977, 3–36.
- Bašanović-Čečović 2010** = RGZ = Јелена Башановић-Чечовић, *Рјечник љовора Зејпе*, Подгорица: ЦАНУ, 2010 (Рјечници 6).
- Bogdanova 1981** = А. Ф. Богданова, *Сочетаемость фразеологизма со словами в речи и разграничение его лексических значений (на материале глагольных фразеологизмов русского языка)*, Ленинград, 1981.
- Bojović 2011a** = Драга Бојовић, Структурно-семантички модели дијалекатских фразеолошких јединица (на примјерима именичких и придјевских фразеолошких јединица), и: *40. научни састајанак славистица у Вукове дане, Београд 2010: два века савременој српској књижевности језика*, Београд, 2011, 371–379.
- Bojović 2011b** = Драга Бојовић, Транспозиција фразеологизама у систему лексичко-граматичких типова дијалекатских фразеологизама, и: *Међународни научни скуј Српски језик, књижевности, уметности: језички сисџем и ујојшреба језика: зборник радова са међународној научној скуја одржаној на Филолошко-уметничком факултету у Крагујевцу 2010*, Крагујевац 2011, 315–322.
- Bojović 2012** = Драга Бојовић, Увод у синтаксу фразеолошких јединица (лексикографски оглед), и: *Међународни научни скуј Бошковићеви дани* 2011, Подгорица: ЦАНУ, 2012, 157–162.
- Borisova i dr. 1987** = Е. Г. Борисова i др., Фразеографические параметры и их описание в словаре (на материале русской идиоматики), и: *Фразеологизм и его лексикографическая разработка: Материалы IV Межд. симпозиума в рамках заседания Межд. комиссии по проблемам славянской фразеологии при Межд. комитете славистов*, Минск, 1987, 9–18.
- Čepurjenko 2001** = А. А. Чепуренко, Семантико-граматический принцип толкования значений фразеологизмов, и: *Фразеология в аспекте науки, культуры, образования: тезисы докладов международной научно-практической конференции, к 75-летию проф. А. М. Чепасовой*, Челябинск: Изд-во Челябинского гос. университета, 2001, 65–67.
- Fjodorov 1997** = А. М. Федоров, *Фразеологический словарь русского литературного языка I–II*, Новосибирск: Наука, Сибирское отделение, 1997.
- Grišanova 2005** = В. Н. Гришанова, Некоторые вопросы диалектной фразеографии, и: *Информационный потенциал слова и фразеологизма: сборник научных статей*, Орел: Орловский гос. университет, 2005, 407–410.
- Kobeljeva 2007** = И. А. Кобелева, *Русская диалектная фразеография: грамматический аспект (на материале словарей говоров Русского Севера)*, Санкт-Петербург: Наука, 2005.
- Kotelova 1977** = Н. З. Котелова, Лексическая сочетаемость слова в словаре, и: *Современная русская лексикография* 1976, Ленинград: Наука, 1977, 36–53.
- Kunjin 1977** = А. В. Кунин, К вопросу о лексикографической разработке русской фразеологии, и: *Современная русская лексикография* 1976, Ленинград: Наука, 1977, 177–179.
- Lebedjeva 1999** = Л. А. Лебедева, *Устойчивые сравнения русского языка в фразеологии и фразеографии*, Краснодар, 1999 (disertacija).
- Matešić 1982** = Josip Matešić, *Frazeološki rečnik hrvatskoga ili srpskog jezika*, Zagreb: Školska knjiga, 1982.
- Meljerović 1982** = А. М. Мелерович, Из наблюдений над семантической структурой диалектных фразеологических единиц и ее отражением в словарных дефинициях (на материале севернорусских говоров), и: *Системные отношения в лексике севернорусских говоров*, сб. статей, Вологда: Вологодский гос. пед. институт, 1982, 70–72.
- Nosjenko 1990** = И. Г. Носенко, Типы толкований фразеологических единиц (вопросы таксономии и моделирования), и: *Фразеография в Машинном фонде русского языка*, Москва: Наука, 1990, 170–173.
- Otašević 2007** = Ђорђе Оташевић, *Мали српски фразеолошки речник*, Београд: Алма, 2007.
- Ristić 2010** = RGOM = Данијела Ристић, *Рјечник љовора околине Мојковца*, Подгорица: ЦАНУ, 2010 (Рјечници 5).

Stanić 1990 = UR = Милица Станић, *Ускочки речник I–II*, Београд: Научна књига, 1990.

Ščerba 1958 [1940] = Л. В. Щерба, Опыт общей теории лексикографии, и: *Избранные работы по языкознанию и фонетике I*, Ленинград: Издательство ленинградского университета, 1958, 54–91.

Vinogradov 1969 = В. В. Виноградов, О взаимодействии лексико-семантических уровней грамматическими в структуре языка, и: *Мысли о современном русском языке*, Москва: Просвещение, 1969, 5–23.

РЕЗЮМЕ

Толкования и перспективы семантизации фразеологических единиц в диалектном словаре (в сопоставлении с опытом в русистике)

Во многих случаях в словаре народных говоров возможно то что не выдерживается принцип единообразного описания формы и значения однотипных фразеологических единиц, поскольку не учитывается их принадлежность к определенному лексико-грамматическому разряду. Во избежание этого указание на лексико-грамматическую характеристику фразеологизма должно стать обязательным элементом словарной статьи словаря, и тогда компонентный состав, сочетаемость и тип дефиниции фразеологической единицы будут обусловлены этой характеристикой.